MSS No. 20 Subject Religion

Name of MSS Devi Katha (देवी कथा)

Author Not available

Period – – Folios 10

Script Sanskrit Source Prithipal Singh

Missing Folios 4 to 12, 14

(२०)

देवी

A. no. 20 294.1

देवीकथा

DEVI KATHA (Sanskrit)

प. प. २० (Illuminated pages)

(Complete)

20

दे॰ रू॰ १

ॐ स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः॥ नमः सकललोकस्य पालनाय पिनाकिने। नमो लक्ष्मीनिवासाय
देवनायैगिरिशं नमः॥१॥ ममाहमिति कल्पं ते मोहिता यस्य मायया। दुर्ज्ञेयया सुरैः सर्वैः सर्वं देव
मलापतिम्॥२॥ श्रीलक्ष्मीलपयादेवीति यामूर्वेणभासते। लपयापरमेशस्य विद्या सर्वजगन्मयी
३॥ काहं मंदगतिः काय सम शब्याउ ला लेवः। तथापि हरिलाद्दिष्टो ग्रहिष्ये यमलीवस्म्॥४॥
गृहीनेर्थं महारत्ने ग्रथिते टीकिकास्रजि। हसंतु अर्जनारद्वा माहसं तु वरानना॥५॥ गमसक
ललोकहिनायावतीर्णोभगवान्नारदः। श्रीनारायणकलया तद्धर्मपरायणस्त्वनोद्यासक
रिनपंचरात्राद्यागमोपि विस्तु मायाचरितं त्रातं मिछू संसारिणां सर्वजनानां सर्वाभीष्टवाम
ये विद्याख्नेन क्लेशमोहदुःखादिसंतन्वणायत्र ह्याणमए हून्। नदेवदर्शयंति। यदुक्तमिति॥ श्री
नारद उवाच॥ यदुक्तं परमं लोके सर्ववरदाकरं नृणां। यत्र कस्यचिदाख्यातं नन्मे ब्रूहि पितामह
॥१॥ हे पितामह ब्रह्मन् मम महं नत्वहूहि कथय। नत्र किं नत तु भ्यं ब्रवीमि। यत्तु हं गोप्यं ऊर्ध्वलोके १
भुवने जनेन यान हि॥ अनधिकारिलोल्याप्रज्ञात वाश्वानीवर्पंकमपि श्राव्यंति। स्वयमसि

यमिनो स्वानप्रभावामंत्रशक्तिं हीनांछवेत्ति। इति यत्कस्यचिन्नाख्यातं। परममत्रात्मकं। परा श्रेन्
लक्ष्याबालक्ष्मीर्जनानां यस्मात्तेपरमं। परास्त्रपाकलत्राणां माललक्ष्मीर्यस्याहा। परेषां शत्रूणां माल
क्ष्मीर्यस्मात्माप्नते इति शेष। परः शत्रुकलत्रयोरिति विश्वः। यद्वापरममेव विश्वरूपमेव एतद्देवा
दिकारणमित्यर्थः। यस्मात्त्रैलोक्यं मारीनां सर्वरत्नाकरं सर्वभूतः सत्वादिभ्यो रक्षाकरोती
ति वित्त्। मुख्यांतर्णामंत्रमुख्याणां। यत्सर्वं केस्यचिन्नाख्यातं नकस्यचित्तन्मे ब्रूहीति प्रश्नः। तत्र ब्रह्मा
धिकारित्वे सद्धिघ्नयोगेत्र ज्ञानाति गोप्यमपि नारदायाख्यातीति। ब्रह्मोवाच॥१॥ शृणुत्वन्
मंविप्र सर्वभूतोपकारकं। देव्यास्तु कवचं पुण्यं त्रैलोक्ये मंगलमहाद्भुतं॥२॥ हे विप्र वेदार्थतत्व नारद
नंदन मम स्थितिगोप्यमास्तिवक्तं ते। हे महाभाग तत्त्वं शृणु। किं न देयमस्ति मम यदेतावत्कालपर्य
तं न कस्यचिदाख्यातं। अतिवीर्यवत्तरं देव्या विष्णुमायायाः कवचं। यथा यागाद्यैः कवचधारिसे
जनमस्य शस्त्रास्त्रहननघातादिकं न भवति। तथा देव्या वीजानामादिकवचधारिणः। इतिविश्वा
सभक्तस्य शस्त्रास्त्रभूतप्रेतपिशाचमंत्रोपचारादिसर्वदुःखं स्पर्शकं रक्षतेत्रकवचेभूतो

दे. क.
२

पकारकं सर्वषां भूतानां नानामुपकारं करोतीति । तत्पठनेन श्रवणेन वा सर्वादिसृष्टिकर्त्री शोभि
द्रवंतीति भावः । पुनः किं विशिष्टं उत्तमं पवित्रं इहलोके लक्षणा पत्स्यनाशकं परलोके सुखप्रदं सनो
हरं वा हे ब्रह्मन् नारद नारं नरदुष्टशत्रुसमुदायं घातिकलहहेन खंडयतीति नारदः । तेषां वक्रनीव
नैपापसमुदायानां वै पापिरकालेन नरकवासं हृषीकेशेति लपया । साधूनामुपदेशदाताऽस्मो तस्मा
न्नैनियनियतो महात्मा सर्वोपकारी मुनिश्रेष्ठमवनपील ध्यानडर्जं । हे महाप्राज्ञे महाप्रज्ञासोऽशमिति
ति । तथा देव्याः नवकल्ममर्थं देव्या बीजरूपा एवषष्ठ नामानि आद्या देवं कथयंति । पश्चाद्देव्याः क
वचं । तत्रादौ नामानि वर्णयति । प्रथममिति द्वाभ्याम् । २ । प्रथमं शैलपुत्रीति द्वितीयं ब्र
ह्मचारिणी । तृतीयं चंद्रघंटेति कूष्मांडेति चतुर्थकम् । ३ । प्रथममाद्यं नाम शैलपुत्रीति ।
शैलस्य हिमालयस्य पुत्री सा मेनायामुत्पन्नत्वात् । तदुक्तं भागवते । एवं दाक्षायणी हित्वा
सती पूर्वकलेवरम् । जज्ञे हिमवतः क्षेत्रे मेनायामिति शुश्रुम । इति प्रथमं नामबीजं शैल २
पुत्री । द्वितीयं ब्रह्मचारिणी । ब्रह्म ललतपश्चरत्या चरति नानानामानि वा । यद्वा ब्रह्मसत्तत्वं चरति ज्ञा

नानीति ॥ चरगतिभ त्तल यो ऽस्ति तस्य गत्यर्थस्य धातोः ज्ञानार्थत्वात् ॥ सर्वे गत्यर्था ज्ञानार्था
अपीत्युक्तत्वात् ॥ वेदस्तत्वं तनो ब्रह्म तेत्यमरः ॥ यद्यपि वाग्ब्रह्म विभुः सदा पूजितः पूर्णकामत्वा
त् ॥ नमश्चरतीति ब्रह्मचारि णी वेस्मवीशाक्तिः ॥ यद्वा रुद्ररत्तार्थं सुकामुखधायप्रयत्नब्रह्मचा
रिवेषत्वाद्ब्रह्मचारी कस्मत्संशयः शाक्तिः ॥ ननु ओं भागवते ॥ नं च भस्मकारिण्यामिध्यायेनावि
दानवं ॥ नयक्ष्मयं नकर्त्रे मम स्वान्मेनिभ्ये जिरे ॥ इत्युक्त्वा सगतो विष्णुर्वै नामसमान्वितं ॥ दू
दूरात्मनुहिया दूत्वा वहुको योगमायये ति वहुकस्य ब्रह्मचारित्वं श्रीलक्ष्मस्य शक्तिर्ब्रह्मचारि
णीति द्वितीयम् ॥ २ ॥ नृसिंह वं नाम चंडश्चित्यं तत्कोपनइत्यमरः ॥ यद्वा चंडं चंडं नासुरं घातयतीति हि
नस्तीति सा ॥ चंड हिंसे इति कविकल्पद्रुमकामधेनुटीकायाम् ॥ चंडात्वं तत्कोपनाघंटा यस्याः हस्ते
दैत्यघातसाध्येति सा चंडवंदेतितनीयम् ॥ ३ ॥ चर्चवर्यं नाम हृत्पांडा ऊः पृथ्वी तस्या ऊष्मा न पो यस्या
गीवानाद्युत्यान्निरवं भूतनमंडं ब्रह्मांडं यस्यां सा ॥ यद्वा ऊः ऊष्मितः ऊष्माध्यात्मिकादि तापो यस्मि
न्देवं भूतनमं ब्रह्मांडं यस्यां सा ॥ ऊः पृथ्वी तमाख्याता ऊष्मा ऊः ऊष्मितेति चेत्येका तारनाम (

देः क
३

मालायां। ऊष्मऊष्मा गर्भस्थ इत्यमरः। कूष्मांडेति चतुर्थं नामबीजं ॥ ४ ॥ ३ । पंचमं स्कंदमातेति
षष्ठं कात्यायनीति च। सप्तमं कालरात्रीति महागौरीति चाष्टमं ॥ ४ ॥ पंचमं नाम स्कंदमाता स्कंदेति षण्
मुखः शोषयतीति स्कंदः कार्त्तिकेयस्तस्य माता। स्कंदमातेति पंचमं नामबीजं ॥ पार्वतीनंदनः स्कं
दः सेनानीरग्निभूर्गुह इत्यमरः ॥ ५ ॥ षष्ठं नाम कात्यायनी। कं सुखं यत्र निमार्गाः संति यस्याः सा एजो
दरादित्वान्साथः। यद्वा के स्वर्गे भवाः कात्याः देवास्तानयति गच्छ निरंतरं तार्थमिति कात्यायिनी
मयगतौ। कात्यायनीति षष्ठं नामबीजं ॥ ६ ॥ सप्तमं नाम कालरात्री। कालाश्यामाश्चासैश्च
श्वासैः। प्राणिनां दीर्घनं। यद्वा कालं मृत्युं राति ददातीति कालरात्रिः। यद्वा कालरात्रेर्मृत्योः सकाश
निरंतरं निरवभक्तान् त्रानं राति ददातीति कालरात्रिरिति सप्तमं बीजम् ॥ ७ ॥ अष्टमं नाम महागौरी। गौ
रवर्णत्वाद्गौरी। यद्वा उग्र नेत्रिवाहा धेनुः वेद यमं गच्छतीति गौरी। उरसि ग्रामे। नडुलो भाग्यवने
तमेवद्यिते भूयश्चारं लोपति मं विका। अन न्यभावे कगतिं सांर्द्धि स मेव मरूपम्। इत्यष्टमं ना ३
मबीजं महागौरी ॥ ८ ॥ नवदेव्याः अष्टौ नामानि केनोक्तानि तत्राह। उक्तानीति द्वाभ्याम्। उक्ता

श्रीनरितेश्वरलिंगकृमिभक्षयति वानरिशालाचरा। चुरयति भीषयति निनान् घोरा च। त्रिदशी गार्धराद्
योः। स्नापास्तुरित्त्वक्भंडः रवि यन्ते यस्या लोकाद्यमिति शाकिनी। कथं भूना। महद्देवी र्यस्याः साम
हावला। गृहं इति लोकान् छले नैति ग्रहाः। भ्रमंति ना नारूपेण जने विति भूताः। पिशाचमांसं भक्षं च निष्प्रय
माणवहारार्थं स्तिनिपिशाचाः। ब्रह्मचर्गास्मिजनयोः। यक्षाविशिनेमांसं यक्षांति येनते इति पिशाचाः।
एषोदरादीनि यथोपदिष्टमिनव्रहष्टो दराटित्वास्मिन्। यक्षंतेभक्षयंति हर्सानिजनानिति यक्षाः।
यत्तभत्तहसनयोः। गंगाकेथार पंतिग्धर्माः। वर्त्ततिय है भाइ लिशांतसा। रत्नपालने। ४९। ब्रह्मरा
क्षसवेताला: कुष्मांडा भैरवादयः। नश्यंति दर्शनात्तस्य कवचे हृदि संस्थिते। ५०। ब्रह्मरापर्णेनवाद्यस्ता
एभ्मामीरात्तसाः। वा विकल्पे नैनेकर्त्तुरेस्यांस मंत्रनो लांनिरूक्तिरिति। विचक्षुरेकलाभ्य घश वलेता
भ्रकर्तुरेइतामरः। कोश्चि माकूष्माय स्मारिवं भतमेडं बीजं येषां ते कूष्मांडाः। कूष्मांडफलाकार्स
दृशावा। भन्वेतकदानश्यंतमाह। कवचे देवीकवचे हृदये संस्थिते सति। ५०। मानो नतिर्भवेद्राज्ञो न
जोवृद्धिकरंपरं। यशसा वर्धते सोपि कीर्तिमंडितभूतले। ५१। चाताभूषणिनाक रणेन मानोन्नतिर्भ

दे॰क॰
१२
13

वेत् । तेन सः पदं वृद्धिं करं । कवचधारी यशसा वर्द्धते । वृद्धो भवति । वृधवृद्धौ । यद्वा स कवचधारी
यशसा एवं शत्रुं वर्धते स्थितिं न लभते । न प्रतिदीयते नाव धं[illegible] हेतिच्छिदः । राज्ञामिति पाठे । राज्ञा नृपाणां
मध्ये मान्यो भवति । मानेनाहंकारेणोन्नतिः । ऊर्ध्व कीर्तिर्मण्डितं भूतले । कीर्त्या मण्डितं चेदं भूत
ले च नास्ति व । नन्वेतेन कवचेन कृत्वा किं जपेन त्वाह । जपेदित्यादिना । प । जपेत् सप्तशतीं चण्डीं कृत्वा तु
कवचं पुरा । पुरादौ कवचं कृत्वा चण्डीं देवीं जपेत् । चण्डीमित्याह । सप्तशतीं सप्तशतानि श्लोका मा
र्कण्डेयपुराणोक्ता यस्यास्तां । नस्तु तस्यापकृत्यकालपर्यन्तं कुशलं भवेत् । तथाह । याव
दिति । यावद्भूमण्डलं धत्ते सशैलवनकाननं । तावत्तिष्ठति मेदिन्यां संततिः पुत्रपौत्रकी । प । या
वत्कूर्मः कश्यपदेवो धत्ते भूमिं धारयति । कूर्मभूतां । सशैलवनकाननां । शैला पर्वताश्च वना
निर्जलानि च काननानि विपिनानि च एतैः सह वर्तत इति तथा तां । वनं काननं नीरयोषिति वि
पः । तावन्मेदिन्यां पृथिव्यां तस्य संततिस्तिष्ठति । पुत्राणां पौत्राणां चेयं पुत्रपौत्रकी । नन्तु नायकः । १२
कवचधारको वादहं तेन किं प्राप्नोतीत्याह । प । देहान्ते परमं स्थानं यत्सुरैरपि दुर्लभं । प्राप्नोति पु

नमस्तुभ्यं हे हठभ्यं नमः ॥ ३ ॥ रक्तबीजवधे देवि चंडमुंडविनाशिनि रूपं ॥ ४ ॥ रक्तं रुधिरमेव बीजस्य भ्रति
कारणं यस्यासुरस्य रक्तबीजो नासुरविशेषस्तस्य वधो नाशो यस्मात्तस्मै बोधने हे र० ॥ चंडश्च मुंडश्च चंडमुंडौ
तयोर्विनाशयत्री इति नमस्तुभ्यं हे तुभ्यं नमः ॥ ४ ॥ निशुंभशुंभनिर्नाशविधात्रि वरदे नमः ॥ रूपं ॥ ५ ॥ निशुंभ
शुंभश्च तयोर्निर्नाशस्तस्य विधात्री हे वरदे हे वरान्ददातीति नमस्तुभ्यं हे ॥ यदा ॥ निशुंभशुं
भनिर्नाशविधात्री चासौ वरदा चेति कर्मधारयः ॥ नमस्तुभ्यं ॥ ६ ॥ एनाहशिहदेवितुभ्यं नमः ॥ ६ ॥ अचिंत्य
रूपचरिते सर्वशत्रुविनाशिनि रूपं ॥ ७ ॥ अचिंत्यान्यनिर्वाच्यानि रूपाणि चरितानि च यस्याः सा ॥ सर्वान्शत्रू
न्विनाशयतीति अचिंतिनि तस्मै बोधने सर्वशत्रुविनाशिनि ॥ ८ ॥ वंदितांघ्रियुगे देवि सौभागदायिनि
रूपं ॥ ९ ॥ वंदितं स्तुतमिति यावत् अंघ्रियुगं चरणद्वयं यस्यास्तस्यास्संबोधने ॥ देवानां सौभाग्यमैश्वर्यं द
दातीति नमस्तुभ्यं ॥ १० ॥ नतेभ्यः सर्वदा भक्त्या चंडिके दुरितापहे रूपं ॥ ११ ॥ हे चंडिके दुरितानि पापानि अप
हंतीति नमस्तुभ्यं ॥ केभ्यः सर्वदा भक्त्या नतेभ्यः प्रणतेभ्यः ॥ प्रणतानां मनानां क्रियार्थः ॥ चतुर्थ्यर्थे चत
र्थी स्मार्या ॥ १२ ॥ स्तुवद्भ्यो भक्तिपूर्वं त्वां चंडिके व्याधिनाशिनि रूपं ॥ १३ ॥ हे चंडिके व्याधिं नाशयतीति त

दे. म.
१५

15

मंत्रदेहे वा पिनि । कस्यः भक्तिकृदं यथा स्माल्पया व्यां स्तव्यः स्तुवतां भक्ता नापि तार्थः । ब्रह्मर्षे

वलर्षी ।९। वंडिके समतं नेये ता मर्त्त्यं वं नीहम क्तिनः । रूपं ।१०। हे चंडिके नराइहात्मि संसारे भक्ति तो भ

क्ता ये ताम चं यंति प्रज यं मिते वांछुग्नाम्मिता दि देही नुन्वयः । यन्न दोर्निता सं वंधात् ।१०। देहि सौभाग्य

मारोग्यं देहि मे परमं सुखं । रूपं ।११। सुरोभने वेदं भगवन्तस मायः सौभाग्यं भग. श्रीकामन माहात्म्य वी

र्यव न्यार्क कीर्ति बिसमरः । नावि ये ते गोपस्यस श्यरो न सत्र स्मभाव आरोग्यं परममत्र न एं सुख

मानंदं देहि ।१। विधेहि दे मां वा पां विये हि वलस्मतिमं । रूपं ।१२। विधेहि देवि कल्याणं विधेहि विपु

लां श्रियं । रूपं ।१३। हे देवि यो नता त्रिके कल्याणं विधेहि । ऊरु श्रियं लक्ष्मीं च विधेहि । ऊरु

।१३। सुरासुरशिरोरत्ननिघृष्टचरणे अंबिके । रूपं ।१४। सुराणामसुराणां पि शिरो रत्नै घृष्ट मत्यि भि

निघृष्टौ चरणौ यस्या स्तत्संबुद्धौ हे अंबिके रूपमित्यादि ।१४। विद्यावंतं यशस्वंतं लक्ष्मीवंतं जनं

कुरु । रूपं ।१५। विद्या विद्यते यस्मिन् सा विद्यावान् तं । यशो विद्यते यस्य स तु यशोवांस्तं । लक्ष्मीर्विद्य १५

ते यस्य स । तं जनं भक्तलोकं कुरु ।१५। प्रचंडदैत्यदर्पघ्ने चंडिके प्रणताय मे । रूपं ।१६। प्रचंड इत्य ।

संतकोपन्नायैदेव्यात्मेवांगर्वहंनीनिननमःस्वाहा ॥ एवमनायनस्त्राय मेम हं रूपमित्यादिदेहि ॥ १६ ॥
वनर्वजैश्वनर्वक्रुसंस्त्कनेपरमेश्वरि ॥ सुरूपं ॥ १७ ॥ बनारिवकालिपस्यमरोग्नचनवक्त्रोलबसरणा
संस्त्कनाननमःस्वाहा ॥ परमाचेश्वरी चनदामंत्रलोहदेवित्तिएणमित्यादिदेहि ॥ १७ ॥ लक्ष्मेनमःसंस्त्कनेदे
विशाम्बमद्नमासदांविके ॥ सुरूपं ॥ १८ ॥ हे देव्यंबिकेसदाह्रमेनशाम्बद मास्तकार्यार्थेसंस्त्कने ॥ नउंके
भागवते ॥ चर्चिषंनिम उपासर्वांसर्वकामवरेश्वरी ॥ धूपोपहारवलिभिः सर्वकाम्यफलप्रदा ।
विनि ॥ रूपमित्यादिप्रार्थना ॥ नकेवलंक्षेमेन एवस्क नायावदुद्दादिभिरपीत्याह ॥ हिमाचलेन्या
हि ॥ हिमाचलसुतानाथपूजितेपरमेश्वरि ॥ सुरूपं ॥ १९ ॥ हिमाचलस्यसुतापार्वतीतस्यानाथोरुद्र
स्तेनसंस्त्कनाननमःस्वाहा ॥ हे परमेश्वरि ॥ रूपमित्यादि ॥ १९ ॥ इंद्राणीपतिसद्भावपूजितेपरमेश्वरि
सुरूपं ॥ २० ॥ इंद्राण्याः प्रत्नोमनाथाः पतिशक्रस्तेनकर्तासद्भावेनकारणेनपूजितानमःस्वाहा ॥
रूपमित्यादि ॥ २० ॥ देविप्रचंडदोर्दंडदैत्यदर्पविनाशिनि ॥ रूपं ॥ २१ ॥ हे देवि प्रचंडदोर्दंडभुजदंडा
येषांतेचामीदैत्याश्चतेषांदर्पंगर्वंविनाशयतितच्छीलंयस्यास्तन्नमःस्वाहा ॥ हे देवि ॥ रूपमित्यादिदेहि

दे॰ अ॰
१६

॥२१॥ देवि भक्तजनोद्दामदत्तानंदोदयांबिके ॥ रूपं ॥ २२ ॥ हे देवि भक्तजनानामुद्दामोनुत्कृष्टो यस्तस्याऽनंदा
दयो यया सा तथाभूता हे अंबिके नित्यमेधाश्य ॥ नतंस्तु देहि दुर्गे ॥ रूपमित्यादि देहि ॥ २२ ॥ पत्नीं मनोरमां दे
हि मनोवृत्तानुसारिणीं ॥ तारिणीं दुर्गसंसारसागरस्य कुलोद्भवां ॥ २३ ॥ पत्नीं भार्यां मनोरमां सुंदरीम
नसो रंजनं चरितमनुसर्तुं शीलं यस्यास्तां मनोवित्तानुसारिणीमिति ॥ पाठांतरे ॥ मनो वित्तं मनो
वित्त ॥ ज्ञानं तस्य भावो मनोविज्ञानामनुसर्तुं शीलं यस्यास्तां ॥ मगनै ॥ गतार्थस्य धातोर्ज्ञानार्थत्वात्
तदुक्तं ॥ धात्वनेकार्थत्वेन धर्मेण पतिं तत्कुलं च पितृकुलं च तथा तां ॥ कस्मान्नादिणी ॥ दुर्गसंसारसागरस्य
दुर्गश्चासौ संसारसागरश्च तस्य तारिणीं कुले सत्कुले संभवोत्पत्तिर्यस्यास्तां सत्कुलोद्भवां
पत्नी ॥ २३ ॥ नन्वेतदर्गलास्तोत्रं पठित्वा किं पठेत्तत्राह देवीति ॥ इदं स्तोत्रं पठित्वा तु महास्तोत्रं पठे
न्नरः ॥ सप्तसप्तशतीसंख्यावरमाप्नोति संपदः ॥ २४ ॥ नरो जन इदमर्गलास्तोत्रमादौ पठित्वानुच
न ॥ तु पुनः महास्तोत्रं सप्तशतीसंख्यं सप्तशतिकाख्यं देवीस्तोत्रं पठेत् ॥ श्लोकानां सप्तशतीसंख्या
यस्य तत् ॥ श्लोकसप्तशतसंख्यमिति पाठांतरे ॥ स्वर्नमार्थं ॥ यद्वा श्लोकसप्तशतसंख्यमिति वा १६

मो

पाठः । नवरात्रप्रशानानि संख्यायस्य तत् । सर्वपदेभ्य लुक्समासस्यार्थः । ननु पाठकः किं त्वमेव नमाह
वरं श्रेष्ठं संपदः वरं प्राप्नोति । वरं मनोरथं वा । व्याख्याने हि मयास्तोत्रमर्गलाख्येयथामति । ननु वादे
वीविष्णुमायां प्रार्थये मोहत्वन्नये ॥ ॥ इत्यर्गलास्तोत्रविवरणं समाप्तम् ॥ ॥ देवकीग
र्भसंभूतये कान्नाशाहरेः प्रिया । तद्वानरं हरिं नत्वा कीलकं विवृणोम्यहम् ॥ न ज्ञातो ग्रनिः सर्वविघ्नो
पशांतिसर्वकर्मसिद्धिफलावाप्तये श्रीदेवीशान्तिमादौ संभ्रयेदानीं शिवं नमस्करोति । विशु
द्धेत्यादिना ॥ विशुद्धज्ञानदेहाय त्रिवेदीदिव्यचक्षुषे श्रेयःप्राप्तिनिमित्ताय नमः सोमार्धधारि
णे ॥ सोमार्धं चंद्रार्धं धत्ते ललाटदेशे सोमसमस्त सोमार्धधारी शिवस्तस्मै नमः । कथंभूताय विशुद्धं
निर्मलं ज्ञानमेवात्मलक्षणं यस्यैवंभूतो देहः शरीरं यस्य तस्मै । त्रि । त्रयाणां वेदानां समाहारः
त्रिवेदी । सैव दिव्यानि चक्षूंषि नेत्राणि यस्य तस्मै पुनः कथंभूताय श्रेयःप्राप्तिनिमित्ताय श्रेयोम
त्वं प्राप्तिरिह लोके नायासेन धनार्जनं । यदुक्तं श्रीयाज्ञवल्क्येन भाषितम् । हितं विधं निःश्रेयसमै
हिकं पारलौकिकं चेति । श्रेयस्य प्राप्तिः श्रेयःप्राप्तिनिमित्तं कारणं यः श्रीमहारुद्रस्तस्मै न

दे॰की॰
७
१७

मप्नुति। ननु कुतो रुद्राय नमस्कार इत्यत्राह। यतो रुद्र इदं समग्रशानसंज्ञं स्तोत्रं सर्वकार्यार्थं निमंत्रया
मासेति पंचमेनान्वयः। १। सर्वविघ्नविनाशाय मंत्राणामभिकीलनं। सोपि क्षेममवाप्नोति सततं
जाप्यतत्परः। २। सर्वेषां विघ्नानां विनाशाय यः महारुद्रो मंत्राणां शत्रुसाधिनमंत्राणां कीलनं बं
धनं कृतवान् सर्वविघ्नविनाशार्थं सोपीति निश्चयेन। एवंभूतं श्रीमहारुद्रं यो नमस्करोति स क्षेम
माप्नोति प्राप्नोति यः सततं निरंतरं जप्यतत्परः। सोपि क्षेमं कल्याणमवाप्नोति। ननु जापकस्तेनाव दे
वफलं स्यात्किं वा परपीत्यत्राह। सिध्यंतीत्यादि। ३। सिध्यंत्युच्चाटनादीनि वस्तूनि सकलान्यपि। ए
तेन स्तुवतां नित्यं स्तोत्रपाठः प्रसिध्यति। ३। एतेन समग्रशानसंख्येन स्तोत्रेण देवी स्तुवतां प्रसांसक
लान्यवस्तूनि सिध्यंति सिद्धानि भवंति। कानि तानीत्याह। उच्चाटनादीनि वस्तूनि सिध्यंति। प
रं स्ववाग्मिकीलितानां विद्धानि भवंतीत्यर्थः। ३। न मंत्रो नौषधं तत्र न किंचिदपि विद्यते। विनेनत्रि
ध्यतेयेन सर्वमुच्चाटनादिकं। ४। एतेन समग्रशानसंख्येन स्तोत्रेण विनामंत्रगोषधमन्यच्च यत्किंचित्तु ७
भाष्यं मंत्रं संसिध्यति। येन समग्रशानसंख्येन स्तोत्रेण सर्वमुच्चाटनादिकं सिद्ध्यति। अतःकील

दे. की.
१८
18

मथतत्रवन:सिद्धिर्नान्यस्येत्याह । ददातीत्यादि । ७ । ददाति प्रतिगृह्णाति नान्यथैषा प्रसीदति । योगु-
रुर्ददाति यश्च शिष्यः प्रतिगृह्णाति नयोर्दानप्रतिगृहीत्रोरेषा देवी प्रसन्ना सती प्रसिद्धमसि प्रसन्ना भवति
नअन्यथा यथा कथंचिद्धि हिं विना गृहलोमि ध्यानसिध्यतीत्यर्थः । कहिं कथं सिद्धिर्मायातीत्याह । इ-
त्थमिति । ८ । इत्थंरूपेण कीलेन महादेवेन कीलितं । इत्थमग्रनाप्रकारेण रूपेण भेदेन कीलेन
कीलनेन महादेवेन श्रीरुद्रेण कीलनेन वेधनं हननमिति । यतो स्मा: कीलकस्य सर्वपाठात्सिद्धि: फलं च
मनस्तदेवाह । यो निष्कीलामित्यादि । यो निष्कीलां विधायैनां नित्यं जपति संस्फुटं । स सिद्धः सगणः
सो पि गंधर्वो जायते वने । यथास्यात्तथा एनां सप्तशतीं जपति । मंत्रादिजाप्यं करोति । सगंधर्वो गं-
धर्वदेवतावने जायते प्रादुर्भवति । कथं जपतीत्याह । निष्कीलां कीलकरहितामेतां विधाय । स्यादौ
कीलकपाठं कृत्वेत्यर्थः । ननुवनेष्वकालीयदिजायते । न दौर्गत्यमिति नत्राह । स सिद्धः । सि-
द्धानाम्निर्दिष्टः सह वर्त्तते इति । सगणो गणैर्देवसंघैः सह वर्त्तने इति तथा सः । अस्य पाठकस्य फलांत- १८
रमाह । न चैवेत्यादि । न चैवाप्यटतस्तस्य भयं क्वापि न जायते । नापमृत्युवशं याति मृतो मोक्ष

कःसर्वकसमयानीपाठःकर्त्तव्यइत्यर्थः ॥ ४ ॥ समयामालभिष्यंतिलोकेशं[illegible]मिमांहरः ॥ हत्वावि
मंत्रयामासस्सर्वमेवविधिंशुभं ॥ ५ ॥ लोकेसंसारेश्मांसमग्रांसंस्तंशिशकामालभिष्यंतिअणविषांति
ग्रविसिद्धंनीतिपाठान्नरेसिद्धांतिसिद्धाभवंतिमंत्रादयोऽनेनेनिहत्वाहरोरुद्रःसर्वंसमग्रमेवमनेन
प्रकारेणेदंसमशानसंस्थंस्वात्मंश्मभंमंगलंकारिनिमंत्रयामासतत्रमंत्रवाचयामास ॥ तत्कस्मात्सार्थमिति
हृदयशनिशेषः ॥ मंत्रेकद्रशमोनदेवदर्शयति ॥ स्तोत्रमित्यादिना ॥ ५ ॥ स्तोत्रेवेष्टिडिकायास्तुनचग्रहं
चकारसः ॥ समासोयंस्तत्रस्पेनतंयथावद्विमंत्रणं ॥ ६ ॥ सप्तमीमहारुद्रस्तंडिकायास्तोत्रेग्रहंभ्रो
णंचकार ॥ सोयंपाठकोजनःतत्रस्पेनसम्मानः ॥ स्तोत्रंयथावद्विमंत्रणंजपादिकंकुर्यात् ॥ देवीफलं
फलंकरोतीति यस्तुपाठमात्रंकरोतितस्यकिंफलंस्यादित्याह ॥ सोपीत्यादि ॥ ८ ॥ सोपिवित्तेममवामो
तिसर्वमेवनसंशयः ॥ सपाठकः सर्वत्तेमंप्राप्नोतिपाकर्तोच्चारणादपि ॥ सपाठकःकदाकार्यइत्या
ह ॥ तस्मायामितिः ॥ तस्मायांचचतुर्दश्यामष्टम्यांवासमाहितः ॥ ७ ॥ तस्मायांचशब्दात्पञ्चम्यांया
मपिचतुर्दश्यांनवम्यामष्टम्यामपियतःसमाहितएकाग्रचित्तोदेव्यर्थयोरदाति ॥ यःप्रतिश्रद्धातिनस्य

मवाप्नुयात् । तस्य नापकस्य यत्र कुत्रापि पटनेऽपि मंत्रं न्यायेन नमाप्नु भवति । किंचानयन्त्राणमन्तु
वशंनयाति । अन्यासुरैर्नस्यात् । अथ मृतः सन् मोक्षं गतो भवेत् । गुनो विधि पूर्वमेवाप्यस्याग्रहणाभि
मर्थः । ज्ञात्वा प्रारम्भ कर्वीनस्य कर्वीणि विनश्यन्ति । ततो ज्ञात्वैव सर्वं श्रमिदं प्रारभ्यते बुधैः । १ । ज्ञा
त्वा सर्वो लक्ष्मणेऽस्मिन् विघ्नप्रारम्भ कर्वी नास्याः पञ्चनारंभं पाठादिकं यः कर्वीणस्तु विनश्यन्ति । अपकृ
र्वाणस्तु विनश्यन्ति पाठादिकम कर्वी लोकाविनाशं तु । स्वेनन्म मरणादिकं च प्राप्नुयात् । ततः सर्वं सं
पूर्णमाधिरोहात्वा नवं प्रारभ्यते बुधैः प्राप्ते । । २ । सौभाग्यादिचयात्किंचि हृदयं तेललनाजनैः । त
त्सर्वं तत्प्रसादेन ततो नाप्यमि रंस्तुमं । ३ । जनेमत्र ष्पेललननाचतुरना सौभाग्यादिचयात्किंचिद्द
श्यते न सर्वं प्रसादेन तस्याः प्रसादे न तनो हे मोरिदं सम शत्रु जाप्य स्तु अमंगल्लो त्यादके सद्भक्तः
सर्वदा कार्यमंगलायन मम हृन्ने इष्टं कृत्वान् । ४ । आसिन्त्वेलोकेशाने रुद्वैर्वी जप्यमाने किंस्यादिस्या
ह । शनैः सिनादि । शनैस्तु जप्यमाने स्मितो तुः संपन्निरञ्जके । भवत्येव समया पितनः प्रादुर्भवे
तनत् । ५ । शनैर्मदं मे रंजकेरतिशये नामितो लोके जप्यमाने स्मितो तः स्मितेनोज्जनमसमूलोण

दे॰ की॰
१९

संपद्भवति । ततस्तस्मात्कारणात्त्वत्प्रार्थ्यं प्रारम्भमारंभनीयमेव निश्चितं ॥ १३ ॥ ऐश्वर्यं यत्प्रसादेन
सौभाग्यारोग्यसंपदः । शत्रुहानिः परो मोक्षः स्तूयते सा न्न किं जनैः ॥ १४ ॥ इतिस्वार्यंभवागमेकील
कसमाप्तम् । । तस्याः प्रसादेनैश्वर्यं यदि भवति । सौभाग्यारोग्यसंपदः । शत्रुहानिः परो मोक्षो प्र
ाप्तिश्च भवति । अतः सात्त्विकैः सत्त्वगुणोपेतैः देवैर्जनैर्वस्तूयते दुर्गेति शेषः । ऐश्वर्यं यत्प्रसादे
नेति पाठः । स्तूयते सा न वा किं जनैरिति रूपाठे । यस्याः दुर्गायाः प्रसादेन सर्वमैश्वर्यादि भवति । सैव
भूताभवानी जनैर्भक्तैर्नरलकैः किं न स्तूयते । अभ्यामनात्वं स्तूयत इत्यर्थः । अपवा जनैर्भक्तै
ज्ञनैः किं न स्तूयते अपि तु स्तूयते इत्यर्थः ॥ इदानीं यथामति कीलकं विवृत्य टीकाकारः प्रार्थय
ते । तत्प्रसादान्मणां देवि सर्वमैश्वर्यमद्भुतं । मम भूयात्ततैश्वर्यं तत्प्रसादात्तु सेवनम् ॥ १ ॥
। इति कीलकविवरणं समाप्तम् । पाठः ॥ ४५२ । व्योमेन्द्रियाष्टभूवर्षे तपस्ये कृष्णमीव १९
वे ॥ प्रगल्भादिकिशोरेण टीकेयं स्वार्थमर्द्धिता ॥ १ ॥ ॥